

Ledningsstaben
Desirée Hallberg, Anna Linders

2019-09-24

Dnr: RS 2019-378

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Komplementär och alternativ medicin och vård – säkerhet, kunskap, dialog (SOU 2019:15) samt Komplementär och alternativ medicin och vård – ny lagstiftning (SOU 2019:28)

Region Östergötland har beretts möjlighet att yttra sig över remissen Komplementär och alternativ medicin och vård – säkerhet, kunskap, dialog (SOU 2019:15) och Komplementär och alternativ medicin och vård – ny lagstiftning (SOU 2019:28).

I remissvaret görs först en kort sammanfattning av sammanvägda synpunkter kring båda remisserna, sedan lämnas mer ingående synpunkter på delbetänkande och lagförslag separat.

Begreppet ”hälso- och sjukvård” inkluderar även tandvård.

Sammanfattning

Region Östergötland ställer sig i allmänhet positiv till en ökad reglering av Komplementär och alternativ medicin (KAM) och vård (KAV).

Region Östergötland:

- konstaterar att KAM är ett mycket brett område som spänner över en mängd olika metoder, varav några finns inom hälso- och sjukvården liksom hos andra utövare. Det är en utmaning att hitta en reglering av området som utövar tillräcklig, men inte för omfattande, begränsning på metoder som kan vara vitt skilda i hur vetenskapligt beprövade de är och vilka risker de kan medföra för personen som använder sig av dem.
- anser att det finns oklarheter i huruvida en person som nyttjar KAM hos annan utövare än hälso- och sjukvården är att betrakta som kund, klient, patient eller vårdsökande. Detta får konsekvenser för hur systemet kring reglering av KAM ska se ut: om det är patientsäkerheten eller konsumentskyddet som ska förstärkas, om det är IVO eller Konsumentverket som ska besluta om åtgärder på verksamheterna samt på vilken eller vilka webbplatser som information om KAM ska finnas.
- anser att det kommer fram flera förslag, exempelvis skyddade yrkestitlar, i de båda betänkandena som inte är direkt relaterade till

Ledningsstaben
Desirée Hallberg, Anna Linders

2019-09-24

Dnr: RS 2019-378

KAM och att det är viktigt att dessa förslag och sidospår tas vidare på nationell nivå.

Delbetänkande Komplementär och alternativ medicin och vård – säkerhet, kunskap, dialog (SOU 2019:15)

Region Östergötland:

- tillstyrker att KAM-branschen bör avsätta medel för forskning och utveckling.
- avstyrker att variabler om KAM ska in i kvalitetsregister då det är viktigt att uppgifter i kvalitetsregister bygger på evidens och beprövad erfarenhet.
- tillstyrker förslaget om att på ett ursprungsneutralt sätt utvärdera och prioritera metoder, inklusive KAM-metoder, innan införande i hälso- och sjukvården.
- ifrågasätter att SBU får ett regeringsuppdrag att inventera och kartlägga KAM-metoder då det är ett mycket omfattande arbete. Utredning av KAM-metoder bör istället ha sin grund i ett behov av att vidare undersöka specifika metoder istället för att kartlägga samtliga.
- anser att förslaget om att införa fakta om KAM som en obligatorisk del av grundutbildningarna för ett flertal vårdyrken behöver utredas vidare.
- ställer sig positiv till att samlat presentera objektiv information om KAM riktad till allmänhet, vårdsökande och hälso- och sjukvårdspersonal men stödjer Ineras ställningstaganden att 1177.se inte är den rätta kanalen för denna information.
- tillstyrker att Socialstyrelsen får i uppdrag att samordna myndigheters information om KAM.
- tillstyrker att IVOs roll inom området behöver förtydligas och ställer sig (med bakgrund i redan redovisade frågeställning om en person som nyttjar KAM-utövares tjänster är kund, klient, patient eller vårdsökande) frågande kring IVOs roll i de fall nyttjaren ska anses vara en kund och inte en patient.
- tillstyrker att information om KAM-metoder inkluderas i ytterligare kanaler till hälso- och sjukvårdspersonal, såsom i Kunskapsguiden och vårdhandböcker samt i eventuellt nya informationssatsningar.
- tillstyrker att det inte bör finnas ett register med alla KAM-utövare, men anser samtidigt att det bör finnas ett system för att säkerställa att KAM-utövare har rätt kompetens och att invånaren enkelt kan få objektiv information om detta.

Ledningsstaben
Desirée Hallberg, Anna Linders

2019-09-24

Dnr: RS 2019-378

Kap 1 Utredningens uppdrag och tillvägagångssätt

Det framkommer att ett av utredningens uppdrag var att kartlägga utvärderingsmetoder som används för att utvärdera KAM-behandlingar. Region Östergötland hittar ingen redovisning för detta.

Kap 5 Myndigheternas uppdrag och erfarenheter av KAM

Region Östergötland anser att tandvården inte har beskrivits tillräckligt trots att KAM-metoder förekommer inom tandvårdsområdet.

Kap 18 Överväganden och reflektioner

Utredningen uppger att den siktar in sig på förslag som ska kunna leda till förbättring men som också är relativt enkla att genomföra. Region Östergötland ställer sig frågande till varför det som är enkelt att genomföra prioriterats istället för att ha fokus på kvalitet och långsiktiga lösningar inom KAM-området.

Kap 20 – KAM i vårdutbildningar

Det är bra om hälso- och sjukvårdspersonal har en grundkännedom om KAM. Det är dock oklart om denna kunskap ska tillgodoses via grundutbildning, en e-utbildning riktad till vårdpersonal eller genom att det finns objektiv information tillgänglig vid behov.

Det finns en risk att en 1-2 hp kurs via grundutbildningen tränger undan andra informationsområden som också är av nytta i vården men som idag inte heller omfattas av grundutbildningen samt att kursinnehållet blir olika beroende på vilket lärosäte som tar fram utbildningen. Det upplevs vidare finnas fler vården som bör ha kännedom om KAM än de som räknas upp i utredningen, exempelvis arbetsterapeut, farmaceut och logoped. Region Östergötland anser att frågan bör utredas vidare.

Kap 21 Information om KAM till allmänhet, vård sökande och hälso- och sjukvårdspersonal

Liksom Inera anser Region Östergötland att 1177.se inte är den rätta kanalen för KAM-information till allmänheten. Detta i och med att regionerna och Inera har en överenskommelse om att endast informera om evidensbaserad hälso- och sjukvård på 1177.se. Däremot utesluter inte Region Östergötland möjligheten att, tillsammans med alla andra regioner och Inera, se över möjligheten att eventuellt placera någon form av hänvisning om KAM från 1177.se till annan trovärdig webbplats.

Ledningsstaben
Desirée Hallberg, Anna Linders

2019-09-24

Dnr: RS 2019-378

Slutbetänkande Komplementär och alternativ medicin och vård – ny lagstiftning (SOU 2019:28)

Region Östergötland:

- tillstyrker att samla bestämmelser om utövande av komplementär och alternativ vård i en ny lag.
- ifrågasätter varför lagförslaget inte tar upp andra krav såsom exempelvis dokumentation, sekretess, information om behandlingen och eventuella risker med den samt ansvarsförsäkring.
- tillstyrker att det nuvarande förbudet för andra än hälso- och sjukvårdspersonal att behandla cancer, epilepsi och diabetes ersätts med ett generellt förbud att behandla allvarlig sjukdom och då omfattar både somatiska och psykiska sjukdomar.
- anser att innebörden i ordet behandling, om det ska betyda botande eller symptomlindrande, behöver förtydligas och att ordet används med varierande betydelse i betänkandet.
- tillstyrker att det ska vara förbjudet att utreda och behandla sjukdom hos gravida men att symptomlindrande behandling ska vara tillåtet.
- ifrågasätter varför åldersgränsen att det ska vara förbjudet att utreda och behandla sjukdomar hos barn är satt till 15 års ålder.
- tillstyrker att ska vara förbjudet att behandla vissa smittsamma sjukdomar, liksom att utföra kirurgiska ingrepp och provtagningar som medför fullständig penetration av kroppens samtliga hudlager, ge allmän bedövning och injektioner utanför hälso- och sjukvården.
- anser att det är oklart vem som får utföra estetisk kirurgi och injektioner och att utredningen inte är helt konsekvent i hur regleringen kring detta ska se ut.
- tillstyrker att de straffbestämmelser som finns i patientsäkerhetslagen väsentligen oförändrade överförs till den nya lagen och att det i den nya lagen ska ingå en bestämmelse om straffansvar för den som inte bara uppsåtligen utan även av oaktsamhet orsakar skada eller fara för skada samt att bristande kunskaper eller erfarenhet inte ska befria från ansvar.
- tillstyrker att det vore angeläget med en översyn av regleringen av skyddade yrkestitlar.
- tillstyrker att bestämmelser kring läkare och tandläkare vars legitimation har återkallats utformas på identiskt vis.

Kap 1 Förslag till lag om vissa begränsningar i rätten att yrkesmässigt utföra vård

Region Östergötland ställer sig frågande till om begreppet ”vård” även innefattar hälsofrämjande insatser?

Region Östergötland ser positivt på att ”allvarliga sjukdomar” inte definieras utifrån en lista på allvarliga tillstånd utan att beskrivningen är mer generell.

Ledningsstaben
Desirée Hallberg, Anna Linders

2019-09-24

Dnr: RS 2019-378

Region Östergötland ser vidare positivt på att både fysisk och psykisk sjukdom innefattas i detta begrepp och inte skiljs åt då detta är en del i att minska stigmat kring psykisk ohälsa.

Region Östergötland anser dock att det är svårt att avgöra om definitionen är tillräckligt tydlig eller om det finns risk för gråzoner i tolkandet av allvarlig sjukdom.

Region Östergötland ifrågasätter om lagen i tillräckligt stor utsträckning skyddar personer med nedsatt autonomi.

Kap 6 Myndigheternas uppdrag

Det framgår att IVO ska klargöra vilken roll de har gentemot KAM-området. Dock framgår inte IVOs roll på ett tydligt sätt i lagförslaget. IVOs roll behöver förtydligas och i det fall IVO ska ha en roll gentemot KAM-området behöver detta inkorporeras i den nya lagen. Region Östergötland anser också att IVO i den nya lagen inte ges möjlighet till insyn som grund för sina åtgärder i KAM-verksamheter.

Kap 9 Översikt över komplementär och alternativ medicin och vård

I kapitlets inledning identifieras faktorer som också behöver regleras för en ökad patientsäkerhet. Trots det innehåller lagförslaget inte någon av dessa. Region Östergötland upplever att den nya lagen framförallt syftar till att tydligare reglera marknaden och inte i sig till att öka patientsäkerheten eller konsumentskyddet.

Kap 11 Förbud att utreda och behandla barn för sjukdomar

Region Östergötland ser positivt på att åldersgränsen för att utreda och behandla sjukdomar har höjts från 8 år. Region Östergötland ifrågasätter dock varför åldersgränsen är satt till 15 år. Hälso- och sjukvården utför mognadsbedömningar för att avgöra vid vilken ålder en individ är mogen att fatta beslut om sin behandling. Enligt lag är en person ett barn fram till dagen personen fyller 18 år. En anledning till att ha en strikt åldersgräns kan vara att KAM-utövare kanske saknar förutsättningar att göra en korrekt bedömning av barnets mognad och förmåga att förstå eventuella konsekvenser av behandlingen.

Enligt den nya lagen är det tillåtet att symptomlindra barn i alla åldrar, till skillnad från tidigare förbud att behandla (såväl utreda och behandla som symptomlindra) barn under 8 år. Att symptomlindra barn under 15 år ställer krav på kompetens hos KAM-utövare.

Kap 12 Information och vägledning om lagstiftning

Betänkandet lägger ett stort ansvar på branschorganisationerna att informera KAM-utövare om den nya lagstiftningen. Region Östergötland ser också att utövaren själv har ett stort ansvar att hålla sig uppdaterad kring gällande regelverk.

Ledningsstaben
Desirée Hallberg, Anna Linders

2019-09-24

Dnr: RS 2019-378

Kap 13 Utredningens övriga bedömningar

Som tidigare konstaterats i yttrandet behöver IVOs roll i förhållande till KAM-området förtydligas. Förutsatt att IVO ska ha en roll som klagomålsinstans behöver det vidare förtydligas om IVO ska ta emot alla typer av klagomål eller om en funktion motsvarande regionernas patientnämnder bör inrättas.

Kaisa Karro
Regionstyrelsens ordförande

Krister Björkegren
Regiondirektör